

ПРАВА НА ВОЛЮ

№ 2

Студзень 1998

Бюлетэнь Камітэта ў абарону правоў чалавека ў Беларусі "Вясна—96"

НЕ ДА ЖАРТАЎ...

Прайшло больш за паў-месяца з таго часу, як "папулярны" прэзідэнцкі ідэй А. Зімоўскі агучыў у сваім "Рэзанансе" дзіўны дакумент пад умоўным назовам "Бізнес-план па адхіленні ад улады прэзідэнта Беларусі А. Р. Лукашэнка". Па ягоных словах беларуская апазіцыя на арганізацыю зьвязжэньня Лукашэнка і запатрабавала ад "капіталістаў" ажно 32 мільёны даляраў...

Рэзананс на гэты "Рэзананс" быў толькі ў першыя дні. Назаўтра Дзяржсакратар па бясьпецы В. Шэйман пацьвердзіў, што пэўныя органы маюць нейкія "дакументы" і назваў аднаго з аўтараў іх — старшыню камісіі па адукацыі пры БНФ Івана Саверчанку, а яшчэ празь дзень адгукнуўся міністр замежных спраў І. Антановіч...

Кіраўнікі БНФ каментавалі гэтую фальшыўку адмовіцца. Расейскія СМІ пажа-

валі "сэнсацыю" пару дзён і забыліся пра яе. Беларускія дзяржаўныя газеты зусім прамаўчалі. Незалежныя — далі ў чарговых нумарах разгорнутыя каментары, а ў наступныя да іх не вярнуліся. Усё.

Дык каму і навошта было рабіць і агалосваць заведому лухту? І што — на гэтым яна забудзецца і мы прыгадаем пра яе толькі тады, калі будзе выкрыта новая "мова"? Як прыгадалі цяпер пра "выкрыцьцё" расейскага думца і абаронцы Лукашэнка Ілюхіна змовы 18-ці афіцэраў ЦРУ ў Польшчы, як прыгадалі бязьвінна арыштаваных за "замах" на Лукашэнку летувіскіх хлопцаў са службы абароны краю, як прыгадалі гістарычную "лёзненскую справу", як прыгадалі зусім надаўняе абвінавачваньне П. Шарамета ў падрыхтоўцы замаху на прэзідэнта...

На кожны год кіраўніцтва

дзяржавай Лукашэнка прыходзіцца па некалькі падобных "выкрытых замахаў". Скажаць пра гэта можна толькі адно: наклічуць...

Але навошта ўсё-ткі прэзідэнцкім службам (а мо і самому прэзідэнту) было запускаць у народ чарговую хлусьню? Адказаў на гэтае простае пытаньне можа быць некалькі.

Першы: гэта адказ на ініцыятывы грамадзян аб зборы подпісаў за імпічмент Лукашэнку.

Другі: улады гэтакім чынам рыхтуюць глебу да запланаванага на пачатак лютага прыезду ў краіну назіральнікаў з АБСЕ.

Трэці: гэта была своеасабліва падрыхтоўка да чарговай інтэграцыйнай сустрэчы ў Крамлі. Мата — "напалохаць" Маскву тым, што яна можа страціць свайго асноўнага саюзніка.

(Заканчэньне на стар. 3)

ХРОНІКА

6 студзеня — у Цэнтральным судзе г. Менска адбыўся суд над дэпутатамі Вярхоўнага Савета 13 скліканьня Людмілай Гразновай і Генадзем Карпенкам за ўдзел у мітынгу 23 лістапада 1997 г. Судзьдзя А. Барысёна вынес абодвум дэпутатам папярэджаньне.

15 студзеня — сябра Цэнтральнай Рады Маладога Фронту, адзін з лідэраў Магілёўскай Рады Маладога Фронту Я. Абадоўскі быў выключаны з Магілёўскага машынабудавнічага інстытуту нібыта за непаспяховасьць.

20 студзеня — адбылося азнаямленьне адвакатаў палітычных вязьняў А. Шыдлоўскага і В. Лабковіча з матэрыяламі крымінальнай справы. Маладафронтаўцаў абвінавачваюць у злосьным хуліганстве, зьнявазе дзяржаўнай сімволікі, распаўсюджваньні нелегальнай літаратуры і вандалізму. Такім чынам справа на працягу месяца павінна быць разгледжаная абласным судом Менскай вобласьці і ў канцы лютага 1998 г. адбудзецца суд.

20 студзеня — у працэсе над журналістамі ОРТ П. Шарамета і Дз. Завадкім пракурор У. Сідо папрасіў судзьдзю Казкевіча даць тры гады турмы П. Шарамету і два гады Дз. Завадкаму з адтэрміноўкай выкананьня прысуду на адзін год.

21 студзеня — у Польшчы пад заклад да канчатковага разгляду справы выпушчаны з-пад варты вядомы беларускі бізнэсьмен Аляксандр Пулейка, які ўжо некалькі гадоў жыве ў Нямеччыне. Па сьцьвярдзжэньню некаторых палітыкаў справа А. Пулейкі, выдачу якой патрабуюць беларускія ўлады, зьяўляецца палітычнай — спробай прэзідэнта А. Лукашэнка адпомсьціць бізнэсьменам за адмову ў свой час фінансаваць выбарчую кампанію А. Лукашэнка.

3 25 ЖНІЎНЯ 1997 ГОДА — ЗА КРАТАМІ!

Вадзім Лабковіч (16 гадоў) і Аляксей Шыдлоўскі (19 гадоў) пісалі:

"*Беларусь — наш дом, наш храм*", "*Мы любім Беларусь*", "*Беларусь — нашая Бацькаўшчына*", "*Жыве Беларусь!*"

ЗА ГЭТА ІХ ПАСАДЗІЛІ У ТУРМУ...

У ЗНАК ПРАТЭСТУ

Пікет у Барысаве — справа і звычайная і незвычайная. Звычайная, калі справа тычыцца мясцовых праблем. Незвычайная, калі людзі рызыкуючы сваім становішчам,

дабрабытам, жыццём увогуле, выходзяць на абарону правоў далёкіх ад іх суайчыннікаў. Гэтым разам барысаўцы выставілі пікет у абарону палітзняволеных

В. Лабковіча, А. Шыдлоўскага і В. Кабанчука, а таксама ў знак пратэсту супраць закрыцця газеты "Свабода", супраць вынішчэння свабоды слова і друку на Беларусі. Пікет быў арганізаваны актывістамі БНФ і БСДГ (Народная Грамада) і праішоў 3 студзеня.

Дарэчы, арганізатары акцыі ў сваёй заяве прасілі чыноўнікаў з гарвыканкама дазволіць правесць пікетаваньне ў людных мясцінах горада — на вуліцы Чапаева, 5 альбо Гагарына, 89. Старшыня гарвыканкама В. І. Бургун міласціва дазволіў выставіць пікет на гарадскім стадыёне.

Удзельнікі акцыі расцанілі гэта як зьдэк і непавагу да грамадзянаў, якія хочуць выказаць свае адносіны да беззаконных дзеянняў уладаў, а таксама як парушэнне элементарных правоў чалавека.

Ул. інф.

УСЁ СКОНЧЫЛАСЯ ШТРАФАМ

Некалькі месяцаў хадзілі чуткі, што вядомы бард, аўтар сямі альбомаў песняў Андрусь Мельнікаў затрыманы пры пераходзе беларуска-летувіскае мяжы праз колкі дзён пасля арышту П. Шарамета і знаходзіцца побач зь ім у той самай гарадзенскай турме. Спачатку ў праўдзівасць гэтага ня верылася. Вакол "справы Шарамета" быў узняты небывалы вярхол, пра гэта напачатку дзень і ноч гаварылі расейскія тэлеканалы, а пра ўчынак А. Мельнікава, які нібыта ў знак салідарнасці з П. Шараметам паправаваў нелегальна перайсці тую ж самую мяжу, ні ў беларускім, ні ў расейскім друку — ні слова...

Але ў рэшце рэшт чуткі пацвердзіліся: і сапраўды Андрусь Мельнікаў разам з другім беларускім бардам Алегам Мізулам 11 жніўня быў затрыманы пры пераходзе летувіска-беларускае мяжы. Сьпевакі вярталіся зь Віліні, куды ездзілі дзеля ўдзелу ў канцэрце, прысьвечаным сьвяту горада. Дарэчы, на дзень раней, 10 жніўня, хлопцы безь цяж-

касьцяў перайшлі беларуска-летувіскую мяжу. І вось на зваротным шляху іх перанялі летувіскія памежнікі...

Доўгіх пяць месяцаў чакалі барды на нарах гарадзенскае турмы прысуду. Менавіта столькі часу вёў папярэдняе расследаваньне відавочнай справы сельдэй абласнога УКДБ Дзьмітры Турч. Просьбы адва-

катаў аб змяненні меры стрыманьня падсудных, улічваючы іх цяжкае сямейнае становішча, былі катэгарычна адхілены.

І вось, нарэшце, 14-15 студзеня ў Астраўцы адбыўся суд. Пра артыкуле 80 ч.2 Крымінальнага кодэксу РБ хлопцам папярала пазбаўленьне волі на пяць гадоў. Аднак судзьдзя Геннадзь Янкоўскі абмежаваўся прысуджэннем падсудным штрафам: Андрусь Мельнікаў — 10 мільёнаў рублёў, Алег Мізула — 30 мільёнаў рублёў (з улікам таго, што ён быў затрыманы на мяжы ня першы раз).

"Справа Шарамета", і "Справа Бардаў" для людзей у вольным свеце, дзе даўно межы між дзяржавамі сталі адкрытымі, "празрыстымі", здаюцца дзіўнымі, абсурднымі, дзікунскімі. Але для Беларусі, кіраўніцтва якой зноў занялося адбудовай "железнай заслонны" альбо новай "Берлінскай сцяны" вакол сваёй краіны, гэта рэалі паўсэдзённага жыцця.

На здымку: А. Мельнікаў.

І АДЗІН У ПОЛІ ВОІН...

Наступленьне дыктатуры адчулі на сабе менчукі. Але ўсё ж, пэўна, не ў такой меры, як у правінцыі. Чым меншшае паселішча, тым мацней ў ім удзік на людзей, якія імкнуча адстойваць свае правы.

Аднак, прыклад жыхара Ганцавічаў Ніколы Занькі паказвае, што і адзін у полі воін, калі ён дзейнічае сьмела, расчука, мэтанакіравана.

27 лістапада мінулага года пядзсяцігадовае Мікола Міхайлавіч Занька, бацька трох дзяцей, распачаў бестэрміновы пікет у Ганцавічах у абарону трох палітв'язьняў В. Лабковіча, А. Шыдлоўскага і В. Кабанчука, а таксама ў знак пратэсту супраць закрыцця газеты "Свабода". Раённыя ўлады дазвол не далі. І таму 28 лістапада М. Занька быў арыштаваны і асуджаны раённым судом да 10 сутак турмнага зьявольленьня.

У ізалятары М. Занька аб'явіў "сухую" галадоўку. І трымаў яе на працягу чатырох дзён. І толькі пасля настойлівых просьбаў кіраўніцтва БНФ пачаў ужываць ваду, працягваючы галадоўку далей...

Нязломнасць і настойлівасць М. Занькі прывялі да таго, што наступная ягонае заяўка на пікет была задаловена і з 16 снежня яму было выдзелена спецыяльнае мяйсца ў цэнтральным гарадскім скверы для яго правядзеньня. У рашэнні Ганцавіцкага райвыканкама так і запісана: даручыць адрэду архітэктурі і грамадаадунацтва (Кіпчэвіч В. І.) і раённаму аб'яднаньню жыльлёва-камунальнай гаспадаркі (Берко В. Н.) "прозівесті отвод места для пікетирования гражданина Занько Н. М. в натуре".

Аўтарытэт М. Занькі яшчэ і як былога дэпутата райсавета, асабліва спатрэбіўся тады, калі 15 студзеня 130 праўдзіноў мясцовага рамотна-будаўнічага прадпрыемства аб'явілі страйк, патрабуючы тэрміновае выплаты зарплаты, якая не выдавалася з кастрычніка мінулага года. Дзякуючы арганізаваньні і настойлівасці рабачыя хутка дамагліся свайго. Дырэктар прадпрыемства быў звольнены, а зарплату пачалі выплочваць...

А. ЧАС

Звычайная... жорсткасьць

Гэты здымак абыйшоў амаль усе незалежныя газеты. Стаў ён нібыта яшчэ адным сведчаннем, яшчэ адным дакументам нашага жорсткага сьвёна. На здымку — вядомы рэжысёр Юры Хашчавацкі, пасля таго, як двое невядомых "пабылі" ў ягонай майстэрні. Гэтыя двое, пэўна, так і застаўца пад "псеўданімам" невядомыя. Бо раскрывальнасць падобных злачынстваў у нашай краіне блізка да нуля...

"Ня біце яго, гэта артыст!" — знакамiтая фраза з аднаго старога фільма. Можна прыгадаць яшчэ сакраментальнае: "Не страляйце ў пянiста..." Да людзей творчых нават у самыя змрочныя часы былі асаблівыя адносіны. Ім многае даравалася, многае дазва-

лялася. Толькі ня ў сённяшняй Беларусі. Мярэютніку тут нішто не спыняе. Тут цяпер б'юць мастакоў і пісьменьнікаў, артыстаў і рэжысёраў. Б'юць з асаблівай жорсткасьцю, з асаблівым смакам. Б'юць на мітынгх і шэсьцях, б'юць у сваіх кватэрах і майстэрнях. Ю. Хашчавацкі быў зьбіты за тое, што асмеліўся зрабіць праўдзiвы, сумленны фільм пра іх кумiра — прэзідэнта. Пагадзіцеся, iншы прычыны для надзвычайнай жорсткасьці не было...

Дэмакратычная апазіцыя, памятаеця, "адвесiла" некалі аплячуку беспардоннаму iлгуну-рэжысёру Ю. Азаронку. У гэтых жа "абаронцаў гонару", як бачым, iншыя метады і зусiм iншыя сродкі...

тычных партыяў, нейтралізацыі іх лiдэраў, а магчыма і да масавых рэпрэсіі...

Хутчэй за ўсё ў дзеясным выпадку прэзідэнцiяі "iдэолагi" пiгналіся адрэзу за некалькімі мэтамі. У любым выпадку ад узнятага шуму выйгралi толькi яны. Нам жа асаблiва важным i "перспектуйным" падаецца адказ п'яты. Мяркуючы па разьвіццi падзей і прыгадваючы гістарычныя паралелi ("паднап рэйхстагу"

ЗАЯВА

АРГКАМІТЭТУ ГРАМАДЗЯНСКАЙ ІНІЦЫЯТЫВЫ "ХАРТЫЯ-97"

23 сьнежня 1997 года, у 19.15, у сваёй творчай майстэрні быў жорстка зьбіты кiнарэжысёр, член аргкамітэту грамадзянскай ініцыятывы "Хартыя-97" Юры Хашчавацкі. У выніку нападу невядомых яму нанесеныя цяжкія цялесныя пашкоджаньні: зламанае пераносьсе, трайны пералом ступні, сатрасаньне мозгу, нанесеныя шматлікія драпыні і сiянякі.

Юры Хашчавацкі вядомы шырокаму колу гледачоў перш за ўсё як рэжысёр дакументальнага фільма "Звычайны прэзідэнт", фактычна забароненага да паказу на тэрыторыі Беларусі. Напярэдадні нападу, 21 сьнежня, "Звычайны прэзідэнт" быў паказаны па франка-нямецкаму тэлеканалу ARTE. Акрамя гэтага, Хашчавацкі зьяўляецца аўтарам яшчэ 22 дакументальных і мастацкіх фільмаў, многія з якіх адзначаны рознымі прызамі і прэміямі міжнародных кінафэстываляў. Кiнарэжысёр зьяўляецца лаўрэатам прэміі імя А. Сахарава.

Выпадак з Юрыем Хашчавацкім стаў працягам зьвэрагу шматлікіх гвалтоўных дзеяньняў у адносінах да дзеячоў культуры, журналістаў і апазіцыйных палітыкаў: зьбіццё дэпутатаў Вярхоўнага Савету 12 скліканьня, абстрэл машыны Віктара Ганчара, напад на Анатоля Лебедзьку, абстрэл кватэры Ігара Герменчука, зьбіццё прафэсараў Савіцкага і Анцыповіча, зьбіццё журналістаў Сямашкі, Тарлецкага, Галінскага, Шукіна, Халіп і iншых у час выкананьня імі службовых абавязкаў, напад на назiрльнiка Хельсiнскага камiтэту Надзею Жукаву, выкраданьне журналіста Алега Бябенiна.

Ні ў адным з названых выпадкаў вiнаватая не былі пакараныя. У той жа час колькасць супрацоўнікаў розных праваахоўчых органаў у Рэспубліцы Беларусь значна перавышае ўсе разумныя межы. Больш за тое, у большыні названых і iншых выпадкаў менавіта супрацоўнікі мiліцыі і спецслужбы выступалі ў ролі тых, хто нападаў.

Мы патрабуем ад беларускіх уладаў знайсці людзей, што напалі на Юрыя Хашчавацкага, а таксама пакараць вiнаватых ва ўсіх выпадках, звязаных з насильем і гвалтам у адносінах да дзеячоў культуры, грамадскіх дзеячоў і журналістаў. Мы заклікаем нацыянальны творчы саюз і міжнародныя арганізацыі правіць салідарнасць і аказаць падтрымку іх калегам у Беларусі.

26 сьнежня 1997 г.

У гэты ж дзень, пасля прэс-канферэнцыі, праведзенай сябрамі аргкамітэту "Хартыя-97", заяву падпісалі таксама:

Прэзідэнт Беларускай асацыяцыі журналістаў —
Жана ЛІЦЬВІНА;
Дырэктар Фонду падтрымкі незалежнай прэсы —
Зьміцер БАНДАРЭНКА;
Старшыня Беларускага Хельсінскага Камітэта —
Таццяна ПРОЦЬКА;
Старшыня Працоўнай асамблеі няўрадавых арганізацый —
Уладзімер РОЎДА;
Старшыня Камітэта ў абарону правоў чалавека "Вясна-96" —
Алесь БЯЛЯЦКІ.

НЕ ДА ЖАРТАЎ...

(Працяг.
Пачатак на стар. 1)

Чацьвэрты: гэта спроба адцягнуць увагу народа ад эканамічных і сацыяльных праблем, бо жшыццё ў краіне становіцца ўсё горшым і горшым.

П'яты і пакуль апошні: гэта пачатак чарговай прапагандысцкай кампаніі скіраванай на дыскрэдытацыю апазіцыі, на падрыхтоўку да канчатковай забароны найбольш уплывовых палі-

альбо знішчэнны "ворагаў народу"), можна сцвярджаць, што беларускія ўлады цяпер якраз падышлі да таго моманту, калі "розныя там дэмакраты" сталі ім асаблiва перашадажца: самы час пазбавіцца ад іх раз і назаўсёды, каб не уздымалі лішняга гвалту і шуму пра правы чалавека і абарону дэмакратыі, каб не дыскрэдытавалі прэзідэнта ў вачах сусьветнай супольнасці... А таму можна прагназаваць: "Бiзнес-план..." хай і не першая спроба гiннiць, абыгальце беларускую апазіцыю, супрацьпаставіць яе народу, але і далёка

не апошня. "32 мiльёны даляраў" сёньня нібыта з'абыты, аднак заўтра пра іх моцць успомніць энюі. Вельмі жспакушальна гэта рэч — узяць ды і пазбавіцца ад апазіцыі адным махам, як ад надкукушайвай мухі...

А што да грошай, да тых 32 мiльёнаў даляраў у прывідаць даўною народную мудрасцьць: плоціць звычайна за любоў, а нянавісьцьць заўсёды бясплатная.

Андрэі НАЛІВА

РОЗГАЛАС

БЮЛЕТЭНЬ КАМІТЭТА ў АБОРОНУ ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА ў БЕЛАРУСІ "ВЯСНА—96"

3 ПРАВА НА ВОЛЮ

"ПРАШУ ПАКАРАЦЬ МІЛІЦЫЯНТАЎ..."

Гэтая гісторыя — тыповая. За апошнія гады сотні, а то і тысячы менчукоў пры падобных абставінах упершыню ў сваім жыцці сутыкнуліся з міліцыйскім "беспределом". Падчас і пасля дэманстраванняў, шэсцьцяў міліцыянтэ і спецназаўцы жапаці ўсіх без разбору. Вельмі частымі былі выпадкі, калі ў пастарунак траплялі зусім выпадковыя людзі, якія не прымалі ўдзелу ў акцыях апазіцыі, проста праходзілі побач. Пратакты ж і прысуды складаліся ледзь не пад капірку: "публічна абсуджал і выражал свое недовольстве к действеам президента" і як вынік — буйныя грашовыя штрафы альбо некалькі сутак арышту...

Большасць людзей успрымала гэта як належнае: чаго яшчэ можна чакаць у міліцыйскай дзяржаве. Але былі і такія, хто не хацеў мірыцца зь бяспраўем простага чалавека, спрабаваў абараніць свае правы альбо правы блізкага чалавека. Мы таму і вылучылі гэтую справу сярод іншых, што ў гэтым канкрэтным выпадку бацька не змаўчаў, а пачаў дамагацца справядлівасці і прадуў ў адносінках да ягонай непаўналетняй дачкі...

Пачалася гэтая гісторыя 2 красавіка 1997 года ў 19 гадзін 25 хвілін. Сямнаццацігадовая менчанка Жэня Мітраева вярталася дамоў. Ішла па вуліцы Куйбышава ад крамы "Ланком" да прыпынку аўтобуса. Каля дома нумар 20 да яе пад'ехалі светлыя "Жыгулі" без нумарных знакаў. З іх выскачылі двое мужчынаў у цывільным і кінуліся да дзяўчыны. Жэня спалохалася і наспрабавала ўцякчы. Але праз два-тры крокі нібыта з-пад замлі вырас трэці мужчына, які і схапіў яе. Падбеглі і тыя двое. Заламалі дзяўчыне рукі і, ні слова не гаворачы, не назваўшыся нават, пацягнулі да аўтамашыны. Дзяўчына крычала, кікала на дапамогу, але нікога поблізу не было. Мужчыны сілком заштурхалі Жэню ў салон, пры гэтым яна моцна ўдарылася галавою аб машыну.

Жэню Мітраеву прывезлі ў Цэнтральны РАУС. У кабінце на другім паверсе зрабілі перагляд ейных рэчаў, адабралі пашпарт. Праз гадзіну пераялі ў іншы кабінет, дзе падчас складання пратаколу дзяўчына ўрэшце дазналася за што яе схапілі. Падчас пратаколу вынікала, што яна ўдзельнічала ў несанкцыянаваным шэсці па вуліцы Багдановіча, што яна ўдзельнічала ў несанкцыянаваным шэсці па вуліцы Багдановіча. Потым Жэню доўга здымалі відэакамерай... Увесь час, яшчэ да пачатку складання пратакола, дзяўчына (прабачце за натуралізм) прасіла міліцыянтаў пусціць яе ў прыбыральню. Але ў адказ чула толькі зьздэкі.

Бацьку Жэні Мітраевай патэлефанавалі прыблізна ў дзевяць гадзін вечара. Нікога не патлумачыўшы, прапанавалі прыехаць у РАУС. Як хутчэй ён дабраўся да міліцыйскай канторы. Аднак яшчэ хвілінаў 30-40 у будынак яго не прапускарлі, зноў жа нічога не тлумачачы, прасілі пачакаць. За гэты час можна было перадумаць самае страшнае...

Нарэшце бацьку Жэні дазволілі падняцца на трэці паверх аддзелу, дзе пад расьпіску ён атрымаў непаўналетнюю дачку...

4 красавіка бацька Жэні Уладзімір Уладзіміравіч Мітраев падаў заяву ў пракуратуру Цэнтральнага раёна ў просьбай разабрацца ў тым, што адбылося і прыняць меры да супрацоўнікаў міліцыі, якія перавысілі свае паўнамоцтвы. У гэты ж дзень ягоную дачку выклікаў па тэлефоне ў Цэнт-

ральны РАУС сьледчы, які назваўся Лаўрыкам Русланам Іванавічам. (Потым выявілася, што такога сьледчага ў Цэнтральным РАУС няма).

Уладзімір Уладзіміравіч паехаў разам з Жэняй. У кабінце, у які іх правялі, знаходзілася двое мужчынаў у цывільным. Зноў жа не назваўшыся, яны пачалі абвінавачваць Жэню ва ўдзеле ў несанкцыянаваным мітыngu (хаця ў пратаколе было запісана — у шэсці). Урэшце ўся размова была зьведзена да таго, што, маўляў, вам лепш забраць сваю заяву ў пракуратуры, бо ўсё роўна нічога не даб'ецеся, акрамя лішніх непрыемнасцяў і траты нерваў.

— Мая дачка падала заяву не толькі ў пракуратуру, але і ў Беларуска Хельсінскі Камітэт, — сказаў Уладзімір Уладзіміравіч.

— Падавайце хоць у ААН, хоць у НАТА, нам на гэта пляваць, — адказаў адзін з "цывільных".

Пасья гэткага дыялогу Уладзімір Уладзіміравіч з дачкою адпусцілі.

Аднак "стасункі" зь міліцыяй не прайшлі для дзяўчыны дарэмна. У яе пачала моцна балець галава. І ўрэш-

це яна вымушана была зьвярнуцца па дапамогу до ўрача. У дзевятай клінічнай бальніцы быў пастаўлены дыягназ — "чэрапна-мазгавая траўма, сатрасьненне мозгу". Жэню пакалі на лячаньне ў 2-ю клінічную бальніцу. Там да ўсяго ў яе быў выяўлены пералом шычкаляткі... Пасья лячэння ў бальніцы Жэня яшчэ амаль месяц далечвалася дома — ёй быў прапісаны ложкавы рэжым.

На наступны дзень пасля выпіскі з бальніцы на кватэру Мітраевых патэлефанавалі сьледчы Н. І. Пакатаев і па-прасіў дазволу прыехаць да іх для допыту дачкі. Допыт цягнуўся дзв'е гадзіны. Сьледчы паводзіў сябе карэктна, прыстойна і ўвесь час спрабаваў даказаць бацькам, што той выпадак адносна іх дачкі быў проста "неасьцярожнасьцю з боку міліцыянтаў". Хто ж "арыштоўваў" Жэню і хто складаў на яе пратакол, ён так і не сказаў (пра гэта, дарэчы, раней адмовіліся паведаміць і ў Цэнтральным РАУС). Пасья дапыту ў Жэні зноў пачаўся моцны галаўны боль і бацькі вымушаны былі выклікаць "хуткую дапамогу".

З рапартамі "цывільных", якія затрымлівалі ягоную дачку Уладзімір Уладзіміравіч змог пазнаёміцца толькі на паседжанні адміністрацыйнай камісіі, куды выклікалі Жэню. Чытаючы гэтыя рапартаў ён адразу ж убачыў недакладнасьці — найперш часавыя. "Удзельнічала ў незаконным шэсці па вуліцы Багдановіча, — сказана ў рапарце, — ад дома нумар 8 да дома нумар 12 з 19-05 да 19-20". А крыху ніжэй дапісана: "Затрымана ў 19-25". Але нават здаровы дарослы чалавек не змог бы прабегчы адлегласьць ад мейсца шэсця да мейсца затрымання за 5 хвілінаў. У Жэні ж — хворая нага, па гэтай прычыне яна вызвалена ад заняткаў фізкультурай

На здымку адзін з момантаў таго дня — 2 красавіка 1997 г.: міліцыянтэ зьбіваеюць грамадзяніна Японіі Сэйма Такафуні...

БЕЛАРУСКАЯ ДЭКЛАРАЦЫЯ СВАБОДЫ

ХАРТЫЯ-97

РЭКА

У выніку двух стагоддзядзяў "калініцкага развіцця" Беларусь амаль што згубіла смак свабоды і страціла сваё месца ў супольнасці вольных еўрапейскіх народаў.

На працягу трох апошніх гадоў незалежная Беларусь набывала вядомасць у свеце як краіна з дыктатарскім рэжымам у цэнтры Еўропы.

На сёння Беларуськае грамадства дасягнула моманту, калі канфармізм, калектыўнае рабства, таталітарная ідэалогія і несвабода навязваюцца большасці ў якасці ўсёвядомага выбару дзеля выжывання.

"Скуты розум" спрабуе паставіць пад кантроль усе свабодныя інтэлектуальныя, культурныя і сацыяльна-эканамічныя ініцыятывы, "аднамерны чалавек" у Беларусь пагражае каштоўнасцям еўрапейскай дэмакратыі і культуры.

Агульнавядома, што Беларусь ператварылася ў краіну-выклік для шэрагу еўрапейскіх структураў, палітычных постацяў і ўсіх праваабарончых арганізацый. У гэтых абставінах мы, група беларускіх інтэлектуалаў, людзей мастацтва і культуры, заяўляем пра свой фундаментальны выбар на карысць:

— свабоднай крэатыўнасці і вольнага мыслення

— інтэлектуальнага і культурнага нонканфармізму

— абароны асноўных каштоўнасцяў еўрапейскай культуры і цывільзацыі зь іхніх вызначальных пасланнем: СВАБОДА.

У цяперашняй сітуацыі мы ня маем іншых сродкаў у абароне і сьцьвярджэнні гэтых прынцыпаў, апрача нашай рашучасці, прагі свабоды і веры ў вольную маніфэстацыю і выразны чалавечы стваральнасці.

У нашым змаганні за свабоду ў Беларусь мы глыбока верым у стваральную і дэмакратычную будучыню нашай краіны ў супольнай Еўропе.

Мы зьвяртаемся да інтэлектуалаў і людзей культуры і мастацтва ўсіх еўрапейскіх краінаў з заклікам заманіфэставаць сваю падтрымку Дэкларацыі і паставіць свае подпісы за — і ў імя — беларускай і еўрапейскай свабоды.

Менск, сьнежань 1997.

БЕЛАРУСКУЮ ДЭКЛАРАЦЫЮ
СВАБОДЫ ПАПІСАЛІ:

Беларусь

Славамір Адамовіч, паэт
Валанцін Акудовіч, культуролог
Міхал Анемпадыстаў, мастак
Алесь Анціпенка, філосаф і паэт
Уладзімер Арлоў, пісьменьнік
Вацлаў Арэшка, гісторык культуры
Ігар Бабок, філосаф і паэт
Рыгор Барадулін, паэт
Міхась Баразна, фатограф
і мастацтвазнаўца
Зьміцер Бартосік, бард
Міхась Баярын, паэт
Валеры Булгакаў,
літаратурны перакладчык
Васіль Быкаў, пісьменьнік
Пётра Васючэнка,
літаратурны крытык
Лядон Вольскі, рок-музыка
Адам Глэбус, літаратар
Алег Дашкевіч, журналіст
Віктар Дашук, кінарэжысэр
Алег Дзярновіч, гісторык
Сяргей Дубаец, літаратурны крытык
Андрэй Дынько, перакладчык
Сяргей Законнікаў, паэт
Вячаслаў Івановіч, паэт
і мастацтвазнаўца
Зьміцер Колас,
літаратурны перакладчык
Кася Камоцкая, сьпявачка
Уладзімер Конач,
філосаф, літаратурны крытык

Мікалай Крукоўскі, філосаф

Валеры Мазынскі,
тэатральны рэжысёр
Зінові Марголін, тэатральны мастак
Уладзімер Мацкевіч, культуролог
Ігар Мацохоў, дырыжор
Мікалай Пілігін, тэатральны рэжысёр
Алесь Разанаў, паэт
Вячаслаў Рацік, тэатральны крытык
Дзясні Раманюк, мастак
Іван Саверчанка, гісторык літаратуры
Генадзь Сагановіч, гісторык
Васіль Сёмуха,
літаратурны перакладчык
Сяргей Харэўскі, мастацтвазнаўца
Віктар Шалкевіч, актор і бард
Карлас Шэрман, паэт і перакладчык

Польшча

Багуміла Бэрдыхоўска, журналіст
Ганна Дулангова, гісторык
Станіслаў Запаснік, філосаф
Антоні Каміньскі, сацыёлаг
Ян Маліцкі, гісторык
Антоні Подраза, гісторык
Кшыштаф Рэнік, журналіст
Рэзыйфт Сманевіч, гісторык
Павал Чартарыйскі, гісторык
Багдан Чывінскі, гісторык
Кшыштаф Чыжоўскі, культуролог і актор
Ганна Энгелькінг, этнограф

Украіна

Наталка Белацеркевец, паэтка
Аксана Забужка, філосаф
Яраслаў Ісаевіч, гісторык
Раман Кіс, культуролог
Віталі Панамероў, пісьменьнік
Уладзімер Цыбулька, паэт

Беларуская Дэкларацыя Свабоды — ініцыятыва беларускіх гуманітарнаў, людзей культуры і мастацтва, што паўстала ў межах Хартыі-97.

Сёньня, калі ў Беларусь зноў набірае сілу канфармізм, калі "большасць" выбірае рабства, калі таталітарнае пачыненне запаноўваец у штодзённым жыцці, беларуская культура робіць свой выбар на карысць Свабоды.

Дэкларацыя адкрытая для падпісаньня як беларускімі гуманітарнаў, так і дзеяцамі зь іншых краінаў. Гэта ініцыятыва, за якой стаіць праграма дзевяньнаў — кансалідацыі і развіцця беларускай культуры на грунце еўрапейскай каштоўнасцяў і ў еўрапейскім кантэксьце.

Адрас для кантактаў: 220036, Менск, а/с 31.

у каледжы, дзе вучыцца. На гэта Уладзімір Уладзіміравіч адразу ж зьявярнуў увагу сьледчага пракурораў Цэнтральнага РАУС В. А. Магарыла, якому было даручана вёсць справу. 24 красавіка па "факту перавышэння паўнамоцтваў з боку супрацоўнікаў міліцыі ў ходзе затрымання грамадзян падчас правядзеньня мітыngu 02.04.97г." была ўзбуджана крмінальная справа. Сьледчы Магарыл выклікаў Жаню на допыт, на якім задаў некалькі "дзясурных" пытаньняў, а потым практычна перапісаў пратакол папярэдняга допыту. І на гэтым "сьледства" скончылася — больш нікуду пацярпелую не выклікаў...

Пасьля заявы ў Хельсінскі Камітэт да У. У. Мітраева зьявіліся рэдактар праграмы па правах чалавека на "Радіё Свабода" з просьбай даць інтэрв'ю. Гутарка адбылася, пра што У. У. Мітраеў паведаміў у пракуратуру. Праз тыдзень пасьля выхаду перадачы ён нарэшце датэлефанаваўся да сьледчага Магарыла, які паведаміў, што справу ён закрыў і пісьмовае паведамленьне пра гэта дашле пазней. Канкрэтна ж размаўляўч наконт прычынаў закрыцця адмовіўся. Праз два месяцы яно, гэтак паведамленьне, прыйшло. Той самы Магарыл пісаў, што крмінальная справа "ад перавышэння паўнамоцтваў" спынена "з-за адсутнасці складу злачынства" ў дзясных міліцыянтаў...

18 ліпеня У. У. Мітраеў зноў вымушаны быў зьявіцца да пракурора (на гэты раз г. Менску) з просьбай аб'ектыўна разабрацца ў справе ягонаў дачы. У заяве ён пісаў: "У дзясных супрацоўнікаў пракуратуры і міліцыі я бачу спробу проста замаць справу, бо гонар мундзіру для іх вышэй за ўсё... Я лічу, што сьледчы Магарыл В. А. правёў расьледаваньне па справе фармальна... Я прашу... не даць фальбегнуць заслужанага пакараньня супрацоўнікам міліцыі, якія ледзь не зрабілі маю дачы інвалідам, бо калі не спыніць гэтых фашыстаў у міліцэйскай форме, дык няма гарантыі, што заўтра яны паб'юць ці заб'юць іншага ні ў чым не вінаватага чалавека..."

Адказ на заяву прыйшоў праз месяц. Намесьнік пракурора г. Менску Л. С. Ліцьвінок паведаміў: "Дзясныя міліцыі былі правамернымі... крмінальная справа абгунтавана спынена"...

Усё так закончылася пошукі праўды У. У. Мітраева ў міліцыі і пракуратуры. Сваіх там не здаюць. А мараль для простых грамадзян на верхні, як у тым дзіцячым мульцыку пра пластылінавую варону. Памятаець: "Не стойце і не скачыце там, дзе падвешаны груз..."

P. S. Адно невялічкае ўдакладненне ад рэдакцыі: сьледчы В. А. Магарыл, які вёў справу Жэні Мітраеваў — той самы Магарыл, які расьледаваў і справу зьбіцця міліцыянтамі журналісткі незалежнай газеты "Імя" Ірыны Халіп. І дасьледаваў да таго, што Ірына, як заяўляе сьледчы, адвесіла яму ў ягоным кабінце апляху... Свой гонар "сьледчы" таксама вырашыў абараніць у судзе і падаў заяву на аблыганьне ім жа жанчыну Суд заяву прыняў... Такое вось у нас сёньня правасудзьдзе.

5 ПРАВА НА ВОЛЮ БЮЛЕТЭНЬ КАМІТЭТА Ў АБОРАНУ ПРАВОЎ ЧАЛAVEKA Ў БЕЛАРУСІ "ВЯСНА — 96"

ДАКУМЕНТ БЕЗ КАМЕНТАРЫЎ

РЫНКАВЫ САЦЫЯЛІЗМ — ГЭТА ЎЛІК ДЫ КАНТРОЛЬ...

У дзяржавы няма грошай. Любая капейка павінна быць на ўліку. Спаганьне штрафаў з апазіцыянераў — справа гонару кожнага судовага выканаўцы. Рынкавы сацыялізм, які мы будзем, — гэта найперш ўлік ды кантроль. А яшчэ — строгая выканаўчая дысцыпліна... Гэта не жарты, гэта таксама нашыя сёньняшнія рэаліі. Чытайце...

"Пракуратурай горада Менску праведзена кантрольная правэрка выкананьня раённымі судамі горада Менску заканадаўства ў частцы выкананьня пастановаў аб наладжаньні адміністрацыйных спяганьняў у выглядзе штрафаў за адміністрацыйныя правапарушэньні, прадугледжаныя Дэкрэтам № 5 Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 5. 03. 97 г. "Аб сходах, мітынгах, вулічных шэсьцях, дэманстрацыях і пикетаваньні ў Рэспубліцы Беларусь".

Устаноўлена, што ўпраўленьнем юстыцыі Менгарвыканкама і раённымі судамі горада Менску прынятыя пэўныя меры па прадукцыі пэнаўшчынаў заканадаўства пры выкананьні пастановаў аб накладаньні адміністрацыйных спяганьняў у выглядзе штрафаў, выяўленых у выніку раней праведзенай правэрыкі і ўтрыманьню сумы штрафаў. Па ўсіх фактах нявоечасовага завядзеньня выканаўчых справаў, валакыты пры выкананьні пастановаў аб накладаньні штрафаў прыняты меры да выкананьня пастановаў.

Згодна інфармацыі, якая прадстаўлена райпракураторамі горада Менску і ўпраўленьнем юстыцыі Менгарвыканкама, па стану на 7. 08. 97 г. у судзе Партызанскага раёну г. Менску выкананыя ўсе пастановы дадзенай катэгорыі, ў тым ліку адносна Казлоўскага П. П., Грыба М. І. і Новікава В. Н.

У судзе Цэнтральнага раёна г. Менску знаходзілася на выкананьні 6 пастановаў. Зь іх рэальна выканана 3 пастановы. 1 пастанова аб прыцягненьні да адміністрацыйнай адказнасці адменена ў парадку нагляду, па 2 выканаўчых справах па месцы працы парушальнікаў накіраваны прапановы аб утрыманьні сумаў штрафаў з заробатнай платы.

Пастановаў судзьдзі Цэнтральнага раёну г. Менску ад 13. 05. 97 г. прыцягнутыя да адміністрацыйнай адказнасці і пакараныя штра-

фам у памеры 5. 000 000 руб. гр-н Шарэцкі С. Г. 22. 05. 97 г. копія пастанова для выкананьня накіраванна ў суд Маскоўскага раёну. Пастанова судзьдзі Шарэцкім С. Г. была абскарджаная ў Менгарсуд, у сувязі з чым 17. 06. 97 г. адміністрацыйная справа адносна Шарэцкага накіравана ў Менгарсуд. 12. 07. 97 г. у задавальненьні скаргі Менгарсудом адмоўлена і пастанова судзьдзі Цэнтральнага раёну ад 13. 05. 97 г. пакінутая ў сілу.

У судзе Кастрычніцкага раёну знаходзілася на выкананьні 13 пастановаў. Зь іх адна адменена ў парадку нагляду, адна рэальна выкананая, выкананьне адной пастановаў спыненае ў сувязі з яе абскарджаньнем, па 2 выканаўчых справах па месцы працы і атрыманьня пенсіі парушальнікаў накіраваны прапановы аб утрыманьні сум штрафаў, 8 знаходзіцца на выкананьні, ў т. л. 3 пастановы адносна Знаўца П. К. Не

ніка. Згодна звестак, якія маюцца ў выканаўчай справе, за травень, чэрвень і ліпень 1997 г. зь пенсіі Захаранкі Ю. М. было ўтрымана 1.354.200 рублёў.

У судзе Фрунзенскага раёну знаходзілася на выкананьні 8 пастановаў, зь іх 2 у далейшым былі адменены ў парадку нагляду, ў тым ліку адмененая пастанова ад 14. 05. 97 г. аб прыцягненьні да адказнасці Карпенкі Г. Д. і накіраваная на новы судовавы разгляд, а таксама адмененая пастанова ад 14. 05. 97 г. адносна Лябедзькі А. В. Цалкам выкананая 1 пастанова, 4 выкананыя часткова і 1 пастанова ад 9. 04. 97 г. адносна Лябедзькі А. В. не выканана ў сувязі з тым, што парушальнік перашкаджае яго выкананьню. Вывучэньне дадзенай выканаўчай справы паказала, што судовым выканаўцам Казюк З. А. 29. 04. 97 г. на адрас ДАІ ГУУС Менгарвыканкама і БТІ г. Менску накіраваны запіты аб уласнай маёмасьці гр-на Лябедзькі. 18. 06. 97 г. яму накіравана паведамленьне аб правадзеньні 25. 06. 97 г. вопісу ягонай маёмасьці. 29. 07. 97 г. адбылося выбыцьцё судовага выканаўцы па месцы жыхарства парушальніка, аднак дзьверы кватэры па месцы жыхарства пару-

парадку гр-нам Багданкевічам С. А. па меісцы атрымання ім пенсіі 20. 07. 97 г. накіраваная прапанова аб утрыманьні сумы штрафаў.

У судзе Заводскага раёну знаходзілася на выкананьні 4 пастановы, зь іх адна ў далейшым была адмененая. Адна з пастановаў выкананая цалкам, па адной пастановае накіраваная прапанова аб утрыманьні сумы штрафаў з пенсіі парушальніка і адна пастанова знаходзіцца на выкананьні, па ёй прымаюцца меры па вопісу маёмасьці парушальніка.

Па 8 пастановах, якія знаходзіліся на выкананьні ў судзе Першамайскага раёну рэальна выканана 5 пастановаў, па 3 пастановах накіраваны прапановы па меісцы працы парушальнікаў аб утрыманьні сумы штрафаў.

У судзе Савецкага раёну знаходзілася на выкананьні 12 пастановаў, зь іх рэальна выкананыя 2, па 1 пастановае накіраваны прапановы па меісцы працы парушальнікаў аб утрыманьні сумы штрафаў, па 2 пастановах прымаюцца меры па іх выкананьні. Вывучэньне выканаўчай справы адносна Хадзькі Ю. У. паказала, што пастанова аб накладаньні штрафаў ў суме 3 млн. руб. выкананая часткова. Па меісцы працы парушальніка з заробку Хадзькі Ю. У. у выкананьне пастановы спагнана 1.675.000 руб.

У судзе Ленінскага раёну знаходзілася на выкананьні 8 пастановаў. Рэальна выкананыя 2 пастановы, па 3 выканаўчых справах судовымі выканаўцамі па месцы працы і атрымання пенсіі накіраваны прапановы аб утрыманьні сум штрафаў, 2 пастановы адменены ў парадку нагляду. Пастанова судзьдзі Партызанскага раёну ад 21. 03. 97 г. аб накладаньні штрафаў ў памеры 5.000.000. руб. адносна Гюнтэра Б. Д. накіраваная для выкананьня ў суд Ленінскага раёну і да гэтага часу не выкананая. Парушальнік не працуе і згодна звестак, якія ёсьць у выканаўчай вытворчасці ён не мае маёмасьці, на якую можа быць звернута спаганьне.

У судзе Маскоўскага раёну знаходзілася на выкананьні 30 пастановаў, зь іх рэальна выканана 29. Па выканаўчай вытворчасці адносна Голубава В. Ф., прыцягнутага да адказнасці ў выглядзе штрафаў ў памеры 3 млн. руб. 19. 07. 97 г. судовым выканаўцам па меісцы працы парушальніка накіраваная прапанова аб утрыманьні сумы штрафаў з заробку. Са звестак, якія ёсьць у выканаўчай вытворчасці, па стану на 7. 08. 97 г.

уяўлялася магчымым ў сувязі з тым, што ён нідзе не працуе і ў красавіку гэтага года выехаў за межы Рэспублікі Беларусь (знаходзіцца ў ЗША). Пастанова адносна Захаранкі Ю. М. аб накладаньні на яго штрафаў ў памеры 2.600.000 руб. выканана часткова. Судовым выканаўцам накіравана прапанова аб утрыманьні сумы штрафаў з пенсіі парушаль-

шальніка ніхто не адчыніў. 30. 07. 97 г. яму накіраваны заказны ліст с прапановай аплаты штрафаў. 31. 07. 97 г. Лябедзька у суд Фрунзенскага раёну напісаў тлумачальную запіску аб тым, што пастанова аб прыцягненьні яго да адміністрацыйнай адказнасці абскарджаная ім у Вярхоўны суд Рэспублікі Беларусь. У сувязі з няўплатай штрафаў у добраахвотным

з заробку Голубава ўтрымана 500.000 руб. Аднак грошы не пералічваюцца ў сувязі з затрымкай зарплаты з-за адсутнасці грашовых сродкаў на разліковым рахунку ўстановы.

Па фактах валакіты пры выкананні пастановаў і нясвоечасовага завядзення выканаўчых вытворчасцяў шэрагам судовых выканаўцаў, якія ўстаноўлены ў ходзе раней праведзенай правёркі, да вынаватых асоб прынятыя меры дысцыплінарнага ўздзеяння.

Так, загадам міністра юстыцыі РБ ад 14.07.97 г. за грубае парушэнне працоўных абавязкаў і дуплічвання парушэнні заканадаўства аб'яўлена строгая вымова Урублеўскай Е. В., Кабычкінай Л. Г. і Ярашэвіч Т. Ф. — судовым выканаўцам суда Партызанскага раёну. Аб'яўлена вымова судовым выканаўцам суда Цэнтральнага раёну Нікольскаму Д. В. Адносна судовых выканаўцаў судоў Фрунзенскага і Маскоўскага раёнаў Казюк З. А. і Мастафаевай Л. Е. пытанне будзе вырашана пасля выхаду іх з адпачынку.

На аператывнай нарадзе ўпраўлення юстыцыі Мінгарвыканкама 27.06.97 г. за ўпущэнні ў арганізацыі дзейнасці суда дэпрэміраваныя за чэрвень бягучага году на 20% старшыня суда Фрунзенскага раёну Гілеп А. С., на 100% судовыя выканаўцы суда Партызанскага раёну Горбач Е. Г. і Урублеўская Е. В., судовыя выканаўцы суда Першамайскага раёну Архіпец Т. А., на 30% судовыя выканаўцы суда Цэнтральнага раёну Нікольскі Д. В.

Аператывнай нарадай 29.07.97 г. дэпрэміраваныя за ліпень бягучага году на 100% судовыя выканаўцы суда Фрунзенскага раёну Казюк З. А., судовыя выканаўцы суда Партызанскага раёну Урублеўская В. Е., Кабычкінай Л. Г., Ярашэвіч Т. Ф. і Горбач Е. В., старшы судовыя выканаўцы суда Партызанскага раёну Купраш А. І. Намеснік старшыні суда Забара А. А. і судзьдзя Партызанскага раёну Глушчэў В. І. дэпрэміраваны за ліпень на 50% за недастатковы кантроль за працай судовых выканаўцаў. Судзьдзя Першамайскага раёну Карповіч А. І. дэпрэміраваны за ліпень месяц на 50%.

Звернута ўвага судзьдзяў і судовых выканаўцаў на парушэнні пастановаў і адпаведны кантроль за працай судовых выканаўцаў.

(Дакумент друкуецца ў перакладзе на беларускую мову з захаваннем ягонага стылю і асаблівасцяў).

СЯКЕРА ПАД ЛАЎКАЙ...

Бадай, найаскравейшым парушэннем правую сотню тысяч, а то і мільёнаў грамадзян Беларусі стала "уступленне ў сілу" з пачатку года новай метадыкі падаткаабкладання. Да 15 лютага кожны грамадзянін Беларусі, які мае нейкія даходы акрамя асноўнай працы, павінен з'явіцца ў падаткавую інспекцыю са справаздачай пра свае заробкі ў мінулым годзе, а да 15 сакавіка заплаціць прагрэсіўны падатак, які па самых складаных падліках будзе складаць ягоны месяцовы заробак...

Дзе ж тут парушэнне правую чалавека спытае нехта: падаткі трэба плаціць. Так, трэба. Але чаму грамадзяне даведваюцца пра гэта не загадаў, не за год наперад, а ў самы апошні момант? Чаму "новая метадыка падаткаабкладання", зацверджаная толькі ў кастрычніку, "уступае ў сілу" з пачатку 1997 года, а гэта азначае — заднім чыслом, хоць ніякі закон зваротнай сілы мець ня можа. Больш таго, ніякой заканадаўчай базы дзеля прыняцця новай сістэмы падаткаабкладання ў Беларусі няма...

Спецыялісты, юрысты і эканамісты, у сувязі з гвалтоўным увядзеннем новай сістэмы падаткаабкладання, налічылі дзесяткі парушэнняў дзяржаўных законаў, у тым ліку і Канстытуцыі. Найгалоўнае тое, што ад новаўвядзення асаблі-

ва пацярпець самая актыўная частка беларускага грамадства: прадпрыемальнікі, "чаўнакі", творчая інтэлігенцыя... Словам, тыя, хто імкнуўся нешта зрабіць у гэтым жыцці, хто "круціўся", а не сядзеў склаўшы рукі.

Здзіўленае выклікае і мінімальнае сума ад якой пачынаецца налічэнне прагрэсіўнага падатку — усяго 19 мільёнаў 400 тысяч рублёў. Гэта ніжэй нават пражываега мінімуму... Драконаўскія і працэнты выплаты падаткаў: "верхні" складае 50 працэнтаў. Пры такім раскладзе становіцца нявы-

гаднай амаль любая сумленнае прадпрыемальніцкая дзейнасць. Пералік заўвагаў, парушэнняў можна доўжыць. І "ПВ", мажліва, яшчэ вернецца да гэтай тэмы, але...

Але нагледзячы на відэавочную незаконнасць праводзімай акцыі, дзяржава ад сваёй задумі пакуль не адмовілася. А што ж ёй беднай рабыць: бюджэт пусты, "капіталісты" крудэнтаў дыктатару даваць я хочуць. Масква і сама пазірае, каб ёй нехта калейку на выплату заробкам людзям падкінуў. Вось і знайшоў наш прэзідэнт сякера пад лаўкай...

ДЫКТАТУРА ЎМАЦОЎВАЕ СЯБЕ

Спачатку радасная вестка: з новага года сумнавядомы Дэкрэт №5, паводле якога рабіліся ўсе карныя прысуды супраць апазіцыі страціў сілу.

А цяпер вестка сумная: ягонае меісца заняў Закон "Аб сходах, мітынгах, вулічных шэсцях, дэманстрацыях і пікетаванні", прыняты Палатой прадстаўнікоў яшчэ 4 снежня, адобраны Саветам рэспублікі 19 снежня і падпісаны прэзідэнтам 30 снежня 1997 года. Навагодні падарунак грамадзянам Беларусі атрымаўся адмысловы. Бо, па сутнасці, гэты закон не толькі нічым не адрозніваецца ад свайго папярэдняга дэкрэта, дарчы добра "абхатнага" падчас і пасля масавых акцый апазіцыі, а яшчэ больш абмяжоўвае

права грамадзянаў на свабоднае волевыяўленне, на выказванне сваіх поглядаў, адрозных ад афіцыйных. Практычна апазіцыі цяпер правесці нейкае публічнае мерапрыемства не парушыўшы "закон" (як раней дэкрэт) амаль немагчыма. Бо закон зроблены ня дзеля рэгламентацыі парадку арганізацыі і правядзення публічных мерапрыемстваў, а хутчэй дзеля забароны іх, дзеля рэпрэсіі супраць удзельнікаў і арганізатараў акцыяў, бо любое альтэрнатыўнае выказванне можна лёгка залічыць у "заклікі да гвалтоўнага змянення канстытуцыйнага ладу", любая рознаколерная агуна будзе "флагам, не зарэгістраваным ва ўстаноўленым парадку" і г. д. Больш таго, асабы, якія парушаць Устаноў-

лены новым законам парадка, цяпер будучы прыцягваюцца да адказнасці ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам". На справе гэта можа азначаць, што на арганізатараў і удзельнікаў акцыі будучы заводзіцца кримінальныя справы і судзіць іх будучы як кримінальнікаў...

Яно і зразумела: любая дыктатура найперш імкнецца абараніць сябе ад выстульненаў найбольш актыўнай часткі грамадства і "ўзаконіць" рэпрэсіўную машыну. Што ж прэзідэнту і ягоным "саратнікамі" гэта цалкам удалося. А тое, што новыя закон будзе перашкаджаць ажыццяўленню элементарных правую чалавека, іх не турбуе зусім.

Наш. кар.

ВАРУНКІ

БЮЛЕТЭНЬ КАМІТЭТА У АБОРОНУ ПРАВОЎ ЧАЛВЕКА У БЕЛАРУСІ "Вясна-96"

7 ПРАВА НА ВОЛЮ

У СПРАТАХ "ВАЛАДАРКІ"

Апошнім часам у друку і па тэлебачанні прайшло шмат матэрыялаў пра тое, як жывуць зьнявольеныя ў шведзкіх ды іншых "капіталістычных" турмах. А ў якіх умовах утрымліваюцца зьнявольеныя ў Беларусі? Ці захоўваюцца ў нашых турмах і СІЗА хоць бы *элементарныя правы чалавека*? Адзін зь ядэйных "гасьцей" знакамітай менскай "Валадаркі" перадаў у рэдакцыю "ПВ" свой дзёньнік. Мы друкуем яго, каб даць магчлівасьць чытачам "зь першых рук" атрымаць інфармацыю пра жыццё за кратамі. Ну а высновы і параўнанні рабіце самі...

Суткі першыя

Трохпавярховую камяніцу з чатырма круглымі вежамі на баках, размешчаную па вуліцы Валадарскага ведае кожны жыхар Беларускай сталіцы, хаця ніякіх апазнавальных знакаў на ёй няма. Гэта Цэнтральная турма, а, дакладней, СІЗА.

За высокай мураванай сцяной, можна прачытаць надпіс на шылдэзе "Помнік архітэктуры, пабудаваны ў 1825 годзе, ахоўваецца законам". Цяжка меркаваць, наколькі ахоўваюцца архітэктурныя асаблівасці помніка, бо будаўнічыя работы на працягу 1997 года вяліся бесперапынна (у камерам было чуваць шыпенне электразваркі і грукат адбойных малаткоў). А вось людзі, якія ў нечалавечых умовах трымаюцца ў замку, ахоўваюцца надзейна. У гэтым мне давялося пераканацца асабіста ў лютым 1997 года.

Як толькі мент, які суправаджаў мяне, расхіпіў наручнікі і перадаў мяю справу прапаршчыку — вусатаму чалавеку азіяцкай зьнешнасці, аднекуль з-за сціпыні я пачуў загал: "Лицом к стене! Руки на стену!" Я азірнуўся і ў той жа момант атрымаў удар дубіналам. (гумавым кіём) "Это тюрьма", — вышліпшы вочы нагадаў сяржант. "Нервымяе знаёмства", — падаму я.

У мяне абшманалі ў чарговы раз кішні, павыцягвалі ўсе магчымыя матузі ды шнуркі, і зачынілі ў камеры.

У цмяна асветленым памяшканьні памерам два метры на два з замацаванымі ў сценах сядзюшкімі я прыбы каля трох гадзінаў. Пасля мяне перавялі ў іншы пакой. Па загадзе прапаршчыка я пачаў распрачана. Калі я скінуў трусы і шарпэзкі, ён уважліва аглядзеў маё цела, потым зрабіў флюараграфію. Гэтае мерапрыемства нагадала працэдур у загартаваньня арганізму: я стаю на бетоннай падлозе і глядзеў ў расчыненае вакно, за кратамі якога сыпаў дробны сьнег. Тым часам прапаршчык абмацоў маё адзенне, і, пятачыся якога яго колеры, запісаў на паперку. Знайшоў і забраў запальнічку, патлумачыў, што дазволена толькі запалкі.

Мяне зноў адвялі ў камеру, дзе ўжо сядзеў хлопец прыкладна майго ўзросту. Час ад часу ён хапаўся за галаву і пачынаў лічыць дні. Я паспрабаваў завесці размову з ім і нешта спытаўся. Ён недаверліва перапытаў: "Чаму цікавішся?" Калі я сказаў, што "проста так", дзеля размовы, ён доўга глядзеў на мяне, а потым параў: "Каб ня мець непрыемнасцяў недалей, трэба за-

бываць на гэтыя словы. У турме такога паняцця "проста так" не існуе". Гэта быў мой першы ўрок.

Але гаворка ўсё ж завязалася, хлопец распавёў, што на волі ён быў камерсантам, ўжо восьмы месяц знаходзіцца ў падсьледнай "хаце" (камеры), штомесце яго возьць ў суд, але працэс па розных прычынах пераносіцца.

Пазьней, сустракаючыся з рознымі людзьмі, я зразумеў, чаму так адбываецца. У гэтых мурах чалавек знаходзіцца пад псіхалагічным і фізічным уціскам, і чым больш яго тут утрымліваюць, блытаючы паказанні і адкладваючы працэсы, тым прасцей з яго выбіць патрэбныя факты. Гэтая метада надзейна спрацоўвае нават на вельмі моцных ва ўсіх адносін людзях.

Перад тым, як мяне павялі на наступную працэдур, хлопец сунуў мне дзве цыгарэты і пару запалак.

Памішканьне, у якое мяне прывялі, было турэмнай фоталабараторыяй. Мяне тройчы сфатаграфавалі і прыня-

ліся рабіць адбіткі пальцаў. На адной картцы мой вялікі палец сасьлізнуў і не патрапіў у адпаведную лётку. Мент, які наіскаў мне на пальцы, зачыраў злосным матам. Другі мент, які стаяў побач, перацягнуў дубіналам і папарэдзіў, што павыкручвае пальцы, калі я сапсую яшчэ адну картку.

Дзякуй Богу, усё абшлось, і наступнай працэдурай была "лазьня". Завялі ў душавую, далі пяць хвілінаў, каб спаласнуцца пад ледзь цёплай вадой і здаць адзенне ў пражарку. Ручнікі не далі. На мокрае цела апрануў апрацаванае адзенне.

Мяне адвялі ў халодны "адстойнік", г.зн. меіцца, дзе праходзяць карантын, перад тым, як патрапіць у агульную "хату".

Адну траціну "адстойніка" займала "сцэна" (нары). Квадратнае, напалова зашклёнае вакенца. Краты і тоўстыя чыгунныя жалюзі, зробленыя так, што нават неба праз іх не пабачыш. У куце зьлева ўмураваны ў падлогу ўнітаз. Над дзіркай унітаза кран, які адначасова служыць для піцця вады, мыцця і змыву. Над дзьвярыма — "луна" (лямпачка, замацаваная ў сцяне і зрактаваная за абодвух бакоў). Вось і ўвесь інтэр'ер.

Увесь дзень мяне ніхто не турбаваў, толькі ўвечары павялі да ўрача. Рукаціца па турэмных калідорах траба падбегам, а, калі спыняешся, глядзець толькі ў сцяну.

У вялікім пакоі сядзеў чалавек у белым халаце. Гэта крыху абнадзейвала. У мяне ўзялі аналізы крыві і зрабілі нейкі ўкол. Пры выхадзе з пакоя я заўважыў маладога хлопца, якога "на прадоле" (калідоры) слонна дубінкаю збіваў канваір, загадваючы пры гэтым: "Встаі! Лечь!", пакуль хлопец не страціў прытомнасць.

Увечары на "прадоле", недзе праз дзьве-тры "хаты" моцна стэгаву хлопец, якога выцягнулі з камеры і білі мянты немаведама за што.

Сярод ночы я пачуў на "прадоле" жаночыя крыкі. Я праслухаўся і зразу меў, што гэта транзіт — прыйшоў жаночы этап. Жанчын зачынілі ў суседняй камеры. Мянты спакушалі іх на цыгарэты, на чай. Я ведаю дакладна, што за пачак "лома" (цыгарэты LM), шкаладку ці пачак гарбаты менту можна "поімець" жанчыну.

Раніцай баладзёр прынёс пайку — паўбохана чорнага, чвэрць белага і "карабель" (карабок з-пад запалак) цукру. Так прайшлі мае першыя суткі на Валадарцы. Калі ўсё будзе добра, мяне перавядуць сёння ў агульную хату.

Мікола КАЧАН

(Працяг будзе)

Цытаткі на восьмую паласу:

Трэба так памножыць колькасць думак, каб на іх не хапіла наглядчыкаў. Калі ў двух ворагаў зьяўляцца праціўнік, гэта толькі распальвае іх узамімна вяржачу. Кожны з двух хоча стаць адзіным пераможцам трэцяга.

І нас называюць на Усходзе Захадам, а на Захадзе Усходам.

Цёмна ў тым княстве, дзе яноная сьветласць — нядоінік.

Станіслаў Ежы ЛЕЦ

Право на волю. Бюлетэн Камітэта ў абарону правоў чалавека ў Беларусі "Вясна-96". Выходзіць два разы на месяц на беларускай, англійскай і рускай мовах. Наклад 400 асобнікаў. Адрас для пошты: 220007 Менск, а/с 88. Рэдактар Алякс БЯЛЯЦКІ.

У умовы скорыстання малонкі А. Карповіча і фотаздымкі з архіву Камітэта "Вясна-96"